

Husdyrhold i Grønland.

Ved *Gustav Meldorf*, tidligere Distriktslæge i Julianehaab.

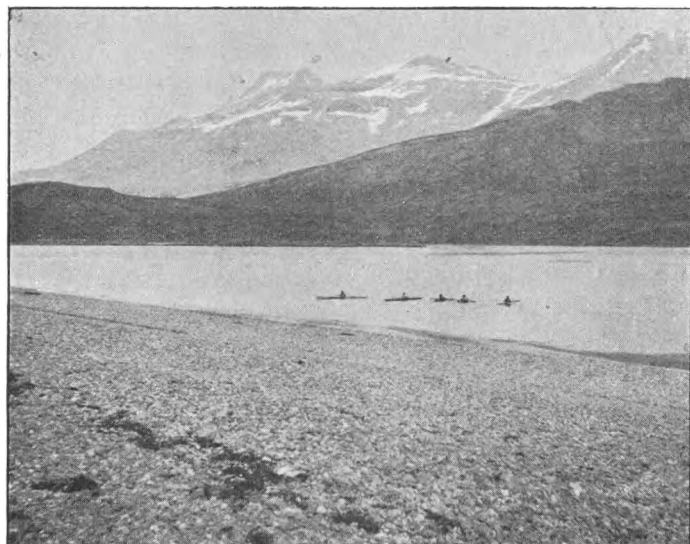
Hos et Jæger- og Fiskerfolk som Grønlænderne maa Husdyrholdet indskrænke sig til at spille en underordnet Rolle undtagen paa saadanne Egne, hvor Husdyr kan benyttes i Jagtens og Fiskeriets Tjeneste og som Befordringsmiddel, saaledes i Nordgrønland og paa Østkysten (Angmagsalik-Eggen). Her benyttes Hunde som Trækdyr for Slæderne. I Sydgrønland, hvor Kulden er mindre streng, og hvor Islæget paa Fjordene om Vinteren kun er flygtigt og ubestandigt, idet det idelig brydes op af Storme, benyttes Hunden ikke til Slædekørsel; Syd for Kolonien Holstensborg har Kørsel med Hundeslæder i Erhvervets og Befordringens Tjeneste ingen Betydning. I denne Del af Landet holdes vel ogsaa Hunde, men kun for Skindenes Skyld, idet sort Hundeskind benyttes til Kanter i Halsen og ved Hænderne paa Timiak'erne (∴ Trøjer af Ederfugleskind) og det hvide til Pynt langs med Broderierne foran paa Kvindernes Skindbenklæder. Desuden kan Hundeskind benyttes til Beklædning indvendig af de nævnte Trøjer i Stedet for Ederfugleskind m. m.

Hunden som Trækdyr skal ikke nærmere omtales her, da Kørsel med Hundeslæder saa ofte er beskrevet andetsteds. I Nordgrønland er Hunden Grønlændernes vigtigste, ja eneste Husdyr.

I Sydgrønland kommer paa enkelte Pladser andre Husdyr til end Hunden, idet nemlig enkelte Grønlændere holde Køer eller Geder, et Par Stykker endog Høns.

Køerne optræde først helt nede i Julianehaabs Distrikt, hvor Grønlænderne to Steder drive lidt Kvægavl, nemlig ved Bopladsen Igaliko og ved Udstedet Narssak (Nordprøven), begge i Nærheden af Kolonien. Her ser man Køerne om Sommeren gaa og græsse helt hjemligt paa de forholdsvis frodige Græssletter, der findes omkring disse Steder.

I Sommeren 1898 fandtes ved Igaliko i alt 10 Malke-

Parti ved Igaliko.

(Efter Fotografi af Prof. N. V. Ussing.)

køer, 7 voksne Tyre og 7 Kalve; af disse ejede en enkelt Grønlænder 4 Malkekøer, 3 Tyre og 2 Kalve. Ved Narsak fandtes 7 Malkekøer og 9 Stkr. Ungkvæg; heraf ejede 3 Grønlændere hver 2 Malkekøer og 3 Stkr. Ungkvæg. I alt holdtes af Grønlændere saaledes dengang 40 Stkr. Hornkvæg (store og smaa).

I Sommeren (Juni) 1899 fandtes ved Igaliko i alt: 9 Malkekøer, 3 voksne Tyre og 10 unge Dyr. En enkelt Grønlænder ved Igaliko ejede heraf 3 Malkekøer, 2 voksne Tyre og 4 unge Dyr; Resten ejedes af 4 andre Grøn-

lændere sammesteds, saaledes at 2 ejede hver 2 Malkekøer og 2 unge Dyr, den tredje 1 Malkeko, 1 voksen Tyr og 1 ungt Dyr og den fjerde 1 Malkeko og 1 ungt Dyr. — Ved Narssak fandtes samtidig 6 Malkekøer, 2 voksne Tyre og 6 unge Dyr, Tilsammen holdtes saaledes af Grønlændere i Julianehaabs Distrikt: 36 Stkr. Kvæg.

I Begyndelsen af November 1900 fandtes ved Igaliko i alt 8 Malkekøer, 2 voksne Tyre og 8 unge Dyr. Ved Narssak fandtes i Februar 1901: 6 Malkekøer, 1 voksen Tyr og 7 unge Dyr. Tilsammen holdt Grønlænderne saaledes 32 Stkr. Kvæg i Distriktet i Vinteren 1900—1901.

I Slutningen af Marts 1903 holdtes af Grønlændere ved Igaliko i alt 23 Stkr. Hornkvæg, deraf 9 Malkekøer, 4 Kvier, 6 Kalve samt 4 voksne Tyre. I Juli forventedes Antallet af Hornkvæg ved Igaliko at ville være ca. 30 Stkr. (ved Forøgelse af Bestanden gennem Fødsler). — Ved Narssak holdt Grønlænderne samtidig 18 Stkr. Hornkvæg, deraf 6 Malkekøer, 5 Kvier, 6 Kalve samt 1 voksen Tyr. — Disse 41 Stkr. Hornkvæg fordelte sig paa 11 Ejere (7 ved Igaliko og 4 ved Narssak); af disse ejede en enkelt Mand ved Narssak 8 Stkr. (nemlig 3 Malkekøer, 3 Kvier og 2 Kalve), en enkelt Mand ved Igaliko 7 Stkr. (3 Malkekøer, 1 Kvie, 1 Kalv og 2 voksne Tyre). 3 Grønlændere ejede kun et enkelt Dyr hver; de to (ved Igaliko) havde først i det sidste Aar begyndt at holde Køer. — Ogsaa ved Frederiksdal var begyndt Kvæghold, idet den derværende grønlandske ordinerede Overkateket i Efteraaret 1902 fik 2 Kalve tilsendt fra Igaliko for derved med Tiden at grunde en Kvægbesætning.

Ved selve Kolonien Julianehaab holdtes i de her nævnte Aar stadig nogle Køer af danske Familier. I Sommeren 1898 holdtes saaledes 2 Køer, 1 Tyr og et Par Kalve af en enkelt dansk Familie. I Slutningen af Marts 1903 holdt en dansk Familie: 3 Malkekøer, 3 Kalve og 1 voksen Tyr, en anden blot en enkelt Ko.

I alt fandtes saaledes i hele Julianehaabs Distrikt i

Slutningen af Marts 1903: 51 Stkr. Hornkvæg, hvoraf de 43 ejedes af Grønlændere*).

Til Sammenligning skal anføres, at Daniel Bruun opgiver Antallet af Kvæget i Sommeren 1894 til 29 Stkr. (15 Køer, 7 Tyre og 7 Stkr. Ungkvæg) ved Igaliko og 9 Stkr. ved Narssak, tilsammen altsaa 38 Stkr. Kvæg.

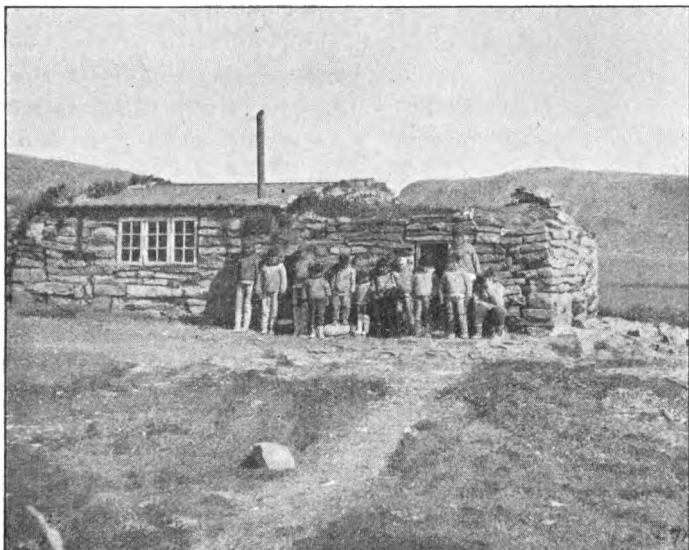
Da Dr. H. Rink skrev sit fundamentale Værk om Grønland (udkommet 1857), var der kun en enkelt indfødt Grønlænder, der gav sig af med Kvægavl, nemlig en Sønnesøn af Kolonien Julianehaabs første Købmand, Anders Olsen, der, efter at være pensioneret, begyndte at holde Køer og flyttede til Igaliko. Hans Efterkommere fortsatte Kvægavlen efter hans Død, og det er endnu hovedsagelig dem, der ere Kvægejere paa denne Plads i Bunden af Igalikofjorden. Sønnesønnen holdt — efter Rinks Angivelse — kun nogle faa Køer og Faar, saa at altsaa Antallet af Køer, der tilhøre Grønlændere, er gaaet en Del fremad siden den Gang. — I hele Sydgrønland holdtes i Rinks Tid 30 à 40 Stkr. overvintrende Hornkvæg, hvoraf altsaa de fleste maa have tilhørt Europæere: danske samt herrnhutiske Missionærer (f. Eks. ved Lichtenau).

Befolkningens Antal var den $31/12$ 1902 ved Igaliko 64 og ved Narssak nogle flere. Foruden Kvægavl drives saavel ved Igaliko som ved Narssak tillige Grønlændernes nationale Erhverv: Jagt og Fiskeri. Begge Steder findes f. Eks. gode Hellefiskepladser, og en Del Fjordsæler fanges i Fjordene. I Sommertiden flytte desuden Pladsernes unge Mænd ud til Yderøerne foran Kysten for — ligesom Grønlænderne fra de andre, mere yderlig (mod Havet) liggende Bopladser — at drive Sommerfangst af Sæler (Klapmydser m. m.). De gamle i Forening med nogle Kvinder og Børn passe saa Kreaturerne i Sommerfangsttiden. I Vintertiden er der udmærket Rypejagt, særlig ved Igaliko. Som

*) Ved Kryolithbruddet Ivigtut findes til Stadighed opstaldet nogle Køer, Svin, Faar, Geder og Fjerkræ til Slagtning og Forbrug i Aarets Løb for Bruddets danske Fnnktionærer og Arbejdere. Dyrene bringes op til Grønland med Kryolithskibene.

Eksempel skal blot anføres, at en enkelt Familie, bestaaende af Mand, Kone og et Par Børn, ved denne Plads alene efter Nytaar 1903 skal have spist ca. 950 Ryper; en ukonfirmeret Dreng skød alene 400 af disse Fugle i Vinteren 1902—3 o. s. v. Disse Talangivelser skyldes Stedets Kateket.

Som Følge af alle disse Erhvervsgrene i Forbindelse med Kvægholdet ere Kvægejerne ved Igaliko og Narssak

Grønlænderhus ved Igaliko.
(Efter Fotografi af Prof. N. V. Ussing.)

forholdsvis særdeles velstillede Grønlændere, saa at Rinks Angivelse, at Anders Olsens Sønnensøns og hans Families hele økonomiske Tilstand den Gang var i høj Grad uordentlig og ussel, ikke mere passer for Slægten. Der er næppe Tvivl om, at Kvæghold — og maaske Faareavl — i større Udstrækning kunde blive en yderligere Indtægtskilde for Grønland og Grønlænderne, som saadanne Husdyr var det for de gamle islandske Kolonister, der bebyggede Grønland og holdt sig der i mere end 400 Aar.

Ogsaa i Hans Egedes Tid holdt Kolonisterne (ved Godthaab) nogle Stkr. Hornkvæg, hvorom findes enkelte Oplysninger i Egedes Dagbog. — 1782 og 1784 udsendtes til Julianehaab enkelte Stkr. Hornkvæg, som forsøgsvis skulde holdes for Handelens Regning, men denne Kvæg-avl ophørte snart.

De grønlandske Kvægejere synes særdeles tilfredse med Udbyttet af Kvægavlen og ere — som ovenfor bemærket — i det hele forholdsvis velhavende Folk. En Malkeko ved Igaliko skal i den bedste Sommertid (Juni, Juli) kunne give 12—13 Potter Mælk daglig (deraf ca. Halvdelen om Morgen). Af Mælken produceres Smør ved Kærning; heraf forbruge Grønlænderne selv en mindre Del, Resten sælges til de danske Familier ved Kolonien til en Pris af 80 Øre pr. Pund. Der laves ogsaa lidt Ost, der spises af Grønlænderne selv. Mælken er god og vel-smagende, Smørret ligeledes. Til Skibene sælges slagtede Dyr, der kunne indbringe Ejeren en Sum af omkring 100 Kr. (paa Skibene betales Oksekødet med 33 Øre pr. Pund, af de danske Familier ved Kolonien betales 25 Øre for Pundet). Prisen for en Malkeko er 80 Kr., for en Kalv 20—25 Kr.

Kvægholdet i Grønland maa naturligvis indskrænke sig til saadanne Lokalteter, hvor det er muligt i Sommertiden at kunne forsyne sig med tilstrækkeligt Hø fra den nærmeste Omegn for Vinteren. Gunstigst er Forholdene naturligvis, hvor der er nogenlunde flade, græsbevoksede Sletter, særlig inde i Bunden af Fjordene, hvor Vegetationen er rigest og frodigst. Det var ogsaa paa saadanne Lokalteter, at de gamle Nordboer (Islændere) opslog deres Boliger, hvis Ruiner endnu ses. Gamle Hustomter give — paa Grund af den Jorden i sin Tid tilførte Gødning — den rigeste Høst. — Ved yderligere mod Kysten liggende Pladser, som Kolonien Julianehaab, maa Høet hentes inde fra Fjordene i Eftersommeren; det meste, der forbruges ved Kolonien af de danske til Køer og Geder, købes dog fra Grønlænderne ved Igaliko og Narssak (til en Pris af 25 Øre pr. Lispund).

I ugunstige Somre og paafølgende strænge, langvarige og snerige Vintre kan det være vanskeligt nok at skaffe tilstrækkeligt Hø til Dyrene. Undertiden slipper det for tidligt op. Saaledes maatte Grønlænderne ved Udstedet Narssak i Marts og April 1903, hvor Egnen endnu da var dækket af megen Sne, saa at Dyrene ikke selv kunde finde tilstrækkelig Føde ude, skrabe Sneen til Side hist og her for at faa lidt vissent Græs, Lyng o. l. frem til Køerne at æde paa Stedet. — Ved Angmagssivik i Bunden af Lichtenau-Fjorden forsøgte en Grønlænder for en Del Aar tilbage at grunde et Kvæghold; han anskaffede sig 2—3 Dyr, men forsynede sig ikke med tilstrækkeligt Hø, saa at de alle døde af Sult i Vintertiden.

Om Foraaret, Sommeren og Efteraaret (Maj til hen i Oktober) gaa Køerne ude Dag og Nat, de løbe frit omkring og finde selv paa Fjældene den Føde, de behøve. I milde og navnlig snefattige Vintre gaa Køerne ude om Dagen en stor Del af Vintertiden og finde selv en Del af Føden. Ved Igaliko ere Forholdene i den Henseende gunstigst paa Grund af de hyppige Føhnvinde, der dels blæse, dels smelte Sneen bort, som Regel snart efter at den er faldet. Derinde havde man f. Eks. i Vinteren 1902—3 nogenlunde snefrit Land, medens Yderlandet var dækket af Sne.

Selv efter Nytaar lukke Grønlænderne ikke sjældent Køerne ud, for at de kunne finde Føde paa Fjældene, naar der ikke er for megen Sne paa Jorden, og Vejret ikke er alt for slemt med Kulde og Blæst. De danske ved Kolonien holde som Regel deres Køer inde i hele Vintertiden. I milde Vintre kunne de dog undertiden, selv ved Juletid, lukkes lidt ud. Ellers holdes de i Almindelighed inde fra hen i Oktober til Slutningen af Maj Maaned. Der er selv da (Slutningen af Maj) som oftest kun lidt for dem at æde i det fri, og Sneen plejer endnu at ligge pletvis overalt i Koloniens Omegn.

Efter Opgivelse fra én af de danske, der holdt Køer ved Kolonien, behøver hver Ko omtrent et Lispund Hø i Døgnet, naar de i Vintertiden holdes paa Stald. Efter

Daniel Bruun's Angivelser beregne Grønlænderne knapt 2 fuldt belastede Konebaadsladninger Hø til hvert Kreatur til Vinterfoder. En Konebaadsladning Hø kan anslaaes til at veje 70—80 Lispund.

En Ko ved Kolonien malkede den $22\frac{1}{1}$ 1900 endnu $21\frac{1}{2}$ Pot Mælk daglig. Koen plejede at give Mælk indtil 3 Uger, før den skulde kælvne, hvad i 6—7 Åar stadig var sket i Marts.

Naar Køerne i Sommertiden skulle malkes, hvilket sker 3 Gange daglig, drives de ind til Husene, eller man opsøger dem ude, hvor de opholde sig. De æde gjerne tørret Fisk (Angmagsætter og Torsk), der ogsaa af og til benyttes som Foder til Hjælp i trange Vintre.

Køerne ved Narssak ere af en mindre Race og ere maaske noget mere disponerede til Sygdom end Køerne ved Igaliko.

Uheld med Kvægavlen skyldes især, at Dyrene styrte ned fra Fjældene og slaa sig ihjel eller brække Benene, saa at de maa slagtes. Dette kan ske i Sommertiden, men hyppigst dog i Vintertiden, naar Dyrene gaa ude, og Fjældene ere glatte af Is.

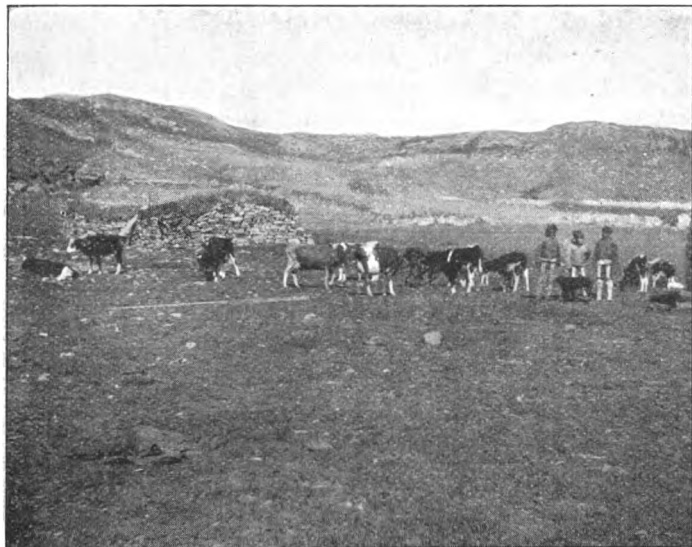
Staldene, som Grønlænderne benytte til Køerne om Vinteren, samt Hørummene ere opførte af Græstørv og Sten ligesom Grønlændernes egne Huse. Angaaende Maalet af Staldene kan henvises til Daniel Bruun's Opgivelser heraf.

Geder holdes som Husdyr af enkelte Grønlændere og af de fleste danske Familier i Sydgrønland. Ogsaa de tyske (herrnhutiske) Missionærer holdt (forinden deres Bortrejse fra Grønland i Aaret 1900) næsten allesammen Geder. — I Julianehaabs Distrikt holdes Geder som Husdyr af Grønlændere ved Kolonien, Sárdlok, Sydprøven, Tuapait og Ikigait (Østprøven). Det er dog som Regel kun en enkelt grønlandsk Familie paa hver af disse Pladser, der holder saadanne Dyr, hvis Antal derfor kun er ringe. Rink opgiver det samlede Antal Geder i Sydgrønland til 100 Stkr.; han nævner intet om, at Grønlænderne den Gang holdt Geder, hvorfor disse 100 vel

alle eller næsten alle have tilhørt Europæere. Det højeste Antal Geder, jeg har set en enkelt Grønlænder holde, var 5—6 Stkr.; i hele Julianehaabs Distrikt holdes af Grønlændere vistnok højst 25—30 Geder som Husdyr i Vintertiden. Om Sommeren er Antallet en Del større paa Grund af Kiddene, hvoraf de fleste slagtes om Efteraaret.

For de danske Familier i Grønland — navnlig saadanne, der ikke holde Køer — ere Gederne til stor Nytte

Køer ved Igaliko.

(Efter Fotografi af Prof. N. V. Ussing.)

ved at forsyne Familien med Mælk og Fløde til Husholdningen samt Kød ved Slagtning af Dyrene, navnlig Kiddene, hvis Kød om Efteraaret er fedt og særdeles velsmagende. Kiddene fødes i Almindelighed i Januar eller Februar Maaned, undertiden først i Marts eller senere. Sjældnere indtræffe Fødsler allerede i December. Fra hen imod Jule- eller Nytaarstid staa Gederne som oftest golde indtil efter Kiddenes Fødsel. En 1-Aars Ged faar i Almindelighed kun et Kid, men senere er Antallet næsten altid 2 Kid, sjældent 3.

Gederne ved Kolonien Julianehaab maa i Almindelighed holdes paa Stald fra Midten eller Slutningen af Oktober til hen i April og i den Tid fodres med Hø. Hver Ged behøver daglig ca. 3 Pd. Hø i Vintertiden; Rink angiver 3 à 4 Pd. Jeg har set Geder leve ved ca. 2 Pd. om Dagen, men de kom da i en daarlig Foder-tilstand og spildte saa at sige ikke et Straa under Maaltiderne. 2 Pd. Hø er derfor for lidt for en voksen Ged daglig. I den første Tid efter at Gederne ere begyndte at komme ud i Foraarstiden, kunne de lige saa lidt som Køerne selv finde tilstrækkelig Føde ude paa Fjældene, men maa tillige have Morgen- og Aftenfoder, senere blot et enkelt Foder, indtil Vegetationen er saa vidt fremme, at de helt kunne klare sig selv med den Føde, de kunne finde ude (hen i Maj).

Da det ofte var vanskeligt for alle de danske Familier ved Julianehaab, der holdt Husdyr (Køer eller Geder), at faa tilstrækkeligt Hø indsamlet og købt fra Grønlænderne, hændte det ikke saa sjældent, medens jeg boede ved Kolonien, at Høet til vore Dyr slap for tidlig op hen imod Foraaret, navnlig naar dette lod vente paa sig, og Vinteren og Foraaret var rige paa Sne. Den $22\frac{1}{4}$ 1899 maatte jeg f. Eks. have nogle Grønlænderinder ud paa Fjældene med Sække for at hente Krækkebærlyng, der betaltes med 25 Øre pr. Sæk. Gederne holdt dog ikke af dette Foder, skønt de ellers, naar de gik ude ved Grønlænderhusene, vare slemme nok til at spise Grønlændernes Lyng, naar disse havde ladet saadant Brændsel ligge udenfor Hytterne.

En anden Gang ($17\frac{1}{4}$ 1900), da mit Hø til Gederne var sluppet op, og et nyfaldet Snelag forhindrede dem i selv at finde nogen Føde paa Fjældene, maatte jeg have 8 Koner hver med sin Sæk ud for at faa disse fyldte med en lysegraa, ret fint grenet Lavart, der er almindelig paa Fjældene omkring Kolonien og kan danne hele Puder. Denne Lavart var nemlig bleven mig anbefalet som Gedefoder af en Grønlænder ved Kolonien, der lige fra Januar havde fodret sine Geder hermed i Forbin-

delse med Krækkebærlyng, da han manglede Hø. Foderet lod ogsaa navnlig straks til at smage Gederne ret godt, men jeg maatte tillige give dem noget gammelt Indpakningshø og Halm, der havde været om mine Møbler ved Afrejsen fra Danmark i Foraaret 1897. Paa denne Maade kom jeg over de kritiske Dage, indtil Snelaget atter var smeltet bort. Nogle Dage senere ($\frac{29}{4}$) maatte jeg atter ty til de nævnte Hjælpekilder paa Grund af et nyt Snelag.

I Sommertiden lukkede Gedepasseren, en ung Grønlander fra Kolonien, der ikke duede til Kajakfangst, Gederne ud Kl. 5—6 om Morgenen efter at have malket dem. De løb da tilfjælds tilligemed Kiddene og blev i Reglen borte indtil om Eftermiddagen. Næsten paa Klokkeslet (Kl. 5— $5\frac{1}{2}$ Eftm.) stillede atter hele Flokken udenfor Gedestalden for at blive lukket ind heri for Natten. Kiddene bleve da skilte fra Mødrene, for at Mælken kunde samle sig hos disse til næste Morgen. Kun yderst sjældent hændte det, at Gedeflokken ikke kom hjem om Aftenen men blev ude om Natten. Naar Kiddene ere blevne 6 Uger gamle, kan man allerede begynde at lukke dem fra Moderen om Natten; de have da begyndt selv at spise lidt Hø. Bedst er det dog naturligvis at vente lidt længere med at begynde at tage Mælken fra dem.

Gedemælken er fed og — naar den bliver renlig behandlet ved Malkningen — ogsaa god og velsmagende. De herrnhutiske Missionærer kærnedede Smør af den. Smørret er helt hvidt. 6—8 Geder ville i Almindelighed være nok til at forsyne en mindre Husholdning med Mælk og Fløde Størstedelen af Aaret.

Om Faareavl i Grønland skriver Rink (Grønland II, Side 172): »Faar skulde man antage bedst egnede sig for Klimaet, men de blive meget vilde ved at rende om paa Fjældene og udfordre saaledes, da de ikke holdes i det store, og da man ikke kender Anvendelsen af de dertil passende Hunde, for megen Ulejlighed ved Vogtningen. Ulden paa dem siges ogsaa at blive meget grov

og slet. De gamle Nordboer i Grønland maa sikkert ganske have været indrettede paa denne Erhvervsgren, ligesom det og er aabenbart, at de ikke have kunnet indskrænke sig til at samle godt, fint Hø til Vinterfoder, men dertil maa have anvendt langt almindeligere, vildt voksende Planter.« — Rink angiver, at den forannævnte Grønlænder ved Igaliko, Anders Olsens Sønnesøn, holdt nogle Faar; i hele Sydgrønland fandtes den Gang 20 Faar. Heraf har sikkert Størsteparten tilhørt Europæere. Faareuld modtoges tidligere paa Handelen i Grønland, men da Ulden — i Følge Rinks Angivelser — var saa grov og slet, at den ikke herhjemme indbragte mere end 12 Skilling Pundet, standsedes Indhandlingen.

David Cranz anfører (Side 100—101): »Im Jahr 1759 hat einer von unsren Missionariis drey Stük Schaafe aus Dänemark mit nach Neu-Herrnhut genommen. Dieselben haben sich so vermehrt, indem einige zwey und andere drey Lämmer krigen, dasz sie seitdem alle Jahre etliche Stük haben schlachten, etliche zu einem Anfang nach Lichtenfels abgeben und zuletzt zehn Stük auswintern können. Wie süsz und kräftig das hiesige Gras sey, kan man daraus abnehmen, dasz die Lämmer, wenn ihrer gleich drey von einer Mutter kommen, im Herbst schon grösser sind, als in Teutschland ein jähriges Schaaf, und dasz man oft von einem Bok mehr als zwanzig Pfund Talg und siebenzig Pfund Fleisch bekommt. An dem Fleisch ist wenig mageres, und das Fett ist so weich und zart, dass man es ohne Schaden essen kan. Unsern Brüdern kommt diese kleine Vieh-Zucht, sonderlich bey dem starken Abgang der Rennthiere, und den wenigen Vorrath an Butter, sehr wohl zu statten. Sie könnten auf der kleinen Fläche um Neu-Herrnhut den Sommer über, der aber nur vier Monate währt, wol zweihundert Schaafe halten, wenn sie nicht für einen so langen Winter das wenige Gras von den zerfallenen Grönländischen Wohn-Plätzen mit vieler Mühe überm Wasser zusammen suchen müssten, dass sie schwerlich mehr als zehn Stük werden auswintern können.

Ehedem hat man auf der Colonie Godhaab auch Rind-Vieh gehalten, aber wegen der zu grossen Kosten und Mühe, schon längst eingehen lassen.« — — —

Hertil bemærker H. Chr. Glahn (Side 88 etc.): »Det F. *) fortæller om Faarene (S. 100) er en Sandhed. Men siden et Lam om Høsten kan være saa stort som en Aaring i Tydskland; siden en Vedder kan have 20 pd. Tælg og 70 pd. Kiød; siden et Faar faar to til tre Lam om Aaret, saa seer enhver deraf, hvad Grønland kunde blive, om der i Grønland blev anlagt Skæferier. Vel have vi hørt, at Kompagniet har haft i Sinde at anlægge Qvægavling i Fiordene, og til den Ende sende Islændere dertil. Det gav og virkeligen en Præst i Kommission, at rekognosere og udlede de, til sligt Øyemeed meest beqvemme Pladser omkring Gothaab; men endskiønt samme brave Mand fandt adskillige Steder ret beqvemme, slap dog alting op igjen, og blev til Intet.« . . . »Dette maa dog anmærkes endnu; at det ikke alene er Hernhutterne, som have Faar i Grønland. Præsten paa Friderikshaab Hr. Mylenphort havde bestandigen Faar. Aar 1764 kom Faar til Holsteinsborg for Præstens og Hr. Wulfes Regning. 1765 tog Hr. Thorhallesen Faar med sig til Gothaab. End og førend Herrnhutterne kom nogensinde til Grønland, var der Faar, som Biskop Egede havde indført, ja det, som er meere, Kiør**). Skam for vedkommende, at de bleve, efter hans Afreyse fra Landet, ødelagte og det for at spare Umagen med Foers Indsamling; thi dette var Hovedsagen. En hver ærlig Patriot kan ikke andet end græmme sig over, at Fremmede skal med Sandhed kunde bebreyde os sligt.«

I de 6 Aar, jeg opholdt mig ved Julianehaab (1897—1903), fandtes slet ikke Faar nogetsteds i Julianehaabs Distrikt. Senere skal en dansk Familie ved Kolonien

*) ∅: Forfatteren, altsaa David Cranz.

**) Efter Egedes Opfordring udsendtes der til ham i 1723: 2 Bukke, 5 Geder, 5 Faar og Lam, 2 Væddere, 4 Gæs, 3 Ænder og 5 Høns; men kun faa af dem kom derop.

have faaet nogle op fra Danmark. Ved nordligere Kolonier har der af og til — ogsaa i de senere Aar — været holdt nogle Faar af Europæere, men Faareavl i større Udstrækning har aldrig været forsøgt siden de gamle Nordboers Dage.

Hønsehold har tidligere været drevet af Grønlændere ved Igaliko, og et Par af Kvægholderne derinde vilde atter særdeles gerne forsøge det for muligvis herved at kunne danne sig en lille Indtægtskilde ved Salg af Æg til de danske ved Kolonien, hvorfor jeg i Efteraaret 1902 og i Foraaret 1903 overlod dem nogle enkelte Stykker til at begynde med. Muligvis vilde en saadan Hønsavl kunne faa lidt Betydning med Tiden; de danske ved Kolonien vilde med Glæde købe en betydelig Mængde Æg aarlig af Grønlænderne, naar blot de viste sig gode og brugbare. — En slem Vanskelighed for Grønlænderne er naturligvis at skaffe hensigtsmæssig Føde til Hønsene; disse maatte jo væsentligst leve af Kød og Fisk, og herved faa Æggene vistnok let en Afsmag (Rink). Allerede medens Rink opholdt sig i Grønland, skulle Grønlændere ved Julianehaab af og til have holdt et Par Høns. Dette var ogsaa Tilfældet i de Aar, jeg opholdt mig ved Kolonien, idet en enkelt Grønlænder holdt en 3—4 Stkr. sammen med sine Geder, og en gammel Grønlænderinde havde en enkelt Høne. Grønlænderens bleve dog, paa en enkelt Undtagelse nær, bidt ihjel af Hundene, der ogsaa aarlig ihjelbide adskillige af de danskes Høns og smaa Gedekid; navnlig naar de i Foraarstiden begynde at blive lukkede ud i det Fri.

Næsten alle de danske Familier i Julianehaabs Distrikt holde Høns, men en stor Ulempe er det, at for Varmens Skyld om Vinteren maa Hønseset indrettes i Stalden, hvor Køerne eller Gederne opholde sig. Saavel Høns som Køer og Geder ere derfor fulde af Utøj.

De danske Familier, der holde Høns, fodre dem med Majs og Byg. Æggene kunne i Foraars- og Sommer-tiden hensaltes i Kasser til Vinterbrug, og ere, selv efter

mange Maaneders Henstand i Salt, særdeles gode og vel-smagende.

Ogsaa i Frederikshaabs og Godthaabs m. fl. Distrikter holdes Høns og Geder af de danske Familier i Sydgrønland; ja selv i Nordgrønland have enkelte Familier haft Høns, der rigtignok maatte have deres Plads under Køkkenbordet for at kunne modstaa Kulden.

Heste benyttedes af de gamle Nordboer i Grønland; i deres Køkkenmøddinger har man fundet Knogler af disse Husdyr tilligemed Knogler af Køer, Faar og Geder (Daniel Bruun o. fl.). — Major Paars fik ogsaa Heste opsendt (1728) for ved deres Hjælp at naa Østerbygden, som den Gang antoges at have ligget paa Grønlands Østkyst. Nu er igen en Hest ført til Godthaab.

Litteratur: Daniel Bruun: Mellem Fangere og Jægere, Piger og Koner, Kbhvn. 1897. — Daniel Bruun: Arkæologiske Undersøgelser i Julianehaabs Distrikt, Meddelelser om Grønland, XVI Hæfte. — David Cranz: Historie von Grönland I, Barby u. Leipzig 1765. — Hans Egede: Omstændelig og udførlig Relation ang. den grønlandske Missions Begyndelse og Fortsættelse, Kbhvn. 1738. — H. Chr. Glahn: Anmærkninger over de tre første Bøger af Hr. David Crantzes Historie om Grønland, Kbhvn. 1771. — Grønlands historiske Mindesmærker, I—III, Kbhvn. 1838 og 1845. — Medicinalberetning for Kongeriget Danmark, udg. af det kgl. Sundhedskollegium, for Aarene 1897, 1898, 1899, 1900 og 1903. — H. Rink: Grønland II, Kbhvn. 1857.
